

Резюме (укр.)

Streszczenie (ukr.)

Контрастивний аналіз української та польської мов засвідчує їх типологічну близькість, зумовлену спільністю походження і багатовіковою взаємодією. Водночас українська та польська мови мають специфічні ознаки, що виявляють себе на всіх рівнях мовної системи. Різні історико-культурні умови розвитку позначилися на мовно-ментальних рисах українців і поляків.

Аналіз українського та польського фактичного мовного матеріалу, вибраного з численних джерел (художніх, фольклорних, публіцистичних і наукових текстів, інтернет-ресурсів), здійснювався на синхронному зрізі стосовно усіх рівнів мовної організації: фонетико-фонологічного, лексичного, фразеологічного, словотвірного, морфологічного та синтаксичного.

У вступній частині дослідження розглянуто формування української та польської мов, діалектні особливості, специфіку національно-мовної картини світу обох народів. На фонетико-фонологічному ярусі визначено, зокрема, особливості позиційних і морфологічних чергувань звуків, співвідношення фонем в українській і польській мовах, системи просодійних засобів. У розділі, присвяченому лексиці української та польської мов, основна увага приділяється системним взаємовідношенням у семантиці. Окремому розгляду піддано питому лексику, запозичення, зокрема українізми та полонізми, безеквівалентні лексеми. Досліджено лексику обмеженого вживання та слова із стилістичним забарвленням. Аналіз фразеологічного складу двох мов засвідчив відмінності світосприймання, втілені в стійкі одиниці. У сфері лексики та фразеології проведений також аналіз міжмовних омонімів.

Велика увага приділена контрастивному вивченню словотвірної та граматичної структури двох споріднених мов. Доведено, зокрема, що у творенні слів і їх морфемному складі мають місце особливості, викликані специфікою формування словотвірних засобів кожної мови. Послідовно простежено відмінності морфологічних категорій української та польської мов, що знайшли реалізацію в системі відмінювання і дієвідмінювання, утворення ступенів порівняння, у вживанні службових слів. Система синтаксичних конструкцій у їх сходженнях і розходженнях відслідкована через розгляд словосполучень і характерних засобів зв'язку компонентів, кваліфікацію різних типів простих і складних речень. Окремі підрозділи присвячені вивченню тексту і порядку слів.

Запропоноване видання є першим монографічним дослідженням української та польської мов у контрастивному аспекті.

Резюме (пол.)

Streszczenie (pol.)

Analiza kontrastywna języka ukraińskiego i polskiego potwierdza ich typologiczną bliskość, uwarunkowaną wspólnym pochodzeniem oraz wielowiekowym współdziałaniem. Jednocześnie języki ukraiński i polski mają specyficzne cechy, które występują na wszystkich poziomach systemu językowego. Różne historyczno-kulturowe warunki rozwoju odznaczyły się na językowo-mentalnych przymiotach Ukraińców i Polaków.

Analiza ukraińskiego i polskiego materiału faktycznego, wybranego z wielu źródeł (tekstów literackich i folklorystycznych, publicystycznych i naukowych, zasobów internetowych) została przeprowadzona przy jednoczesnych cięciach na wszystkich poziomach organizacji językowej: fonetyczno-fonologicznym, leksykalnym, frazeologicznym, słowotwórczym, morfologicznym oraz składniowym.

W części wprowadzającej badania wyjaśniono formowanie języka ukraińskiego i polskiego, właściwości dialektów, specyfikę narodo-językowego obrazu świata obu narodów. Na poziomie fonetyczno-fonologicznym wyznaczono szczególnie właściwości pozycyjnych i morfologicznych alternacji, wzajemny stosunek fonemów w języku ukraińskim oraz polskim, systemy zasobów prozodyjnych. W rozdziale poświęconym leksyce języka ukraińskiego i polskiego zwrócono głównie uwagę na systemowe wzajemne stosunki w semantyce. Osobno prześledzono leksykę rodzimą, zapożyczenia, szczególnie ukrainizmy i polonizmy, bezekwiwalentne leksemy. Zbadano leksykę ograniczoną w użyciu oraz słowa o zabarwieniu stylistycznym. Analiza składu frazeologicznego dwóch języków potwierdziła różnice w postrzeganiu świata, zawarte w stałych jednostkach. W sferze leksyki i frazeologii przeprowadzono także analizę homonimów międzyjęzykowych.

Wiele uwagi poświęcono kontrastywnemu studium słowotwórczej i gramatycznej struktury dwóch spokrewnionych języków. Dowiedziono w szczególności, że przy tworzeniu wyrazów i w ich składzie morfemowym występują właściwości wywołane specyfiką formowania słowotwórczych zasobów każdego języka. Następnie prześledzono różnice w kategoriach morfologicznych języka ukraińskiego i polskiego, które realizują się w systemie deklinacji i koniugacji, tworzenia stopni porównania, w używaniu wyrazów niesamodzielných. System konstrukcji składniowych w ich podobieństwach i różnicach został przedstawiony przy pomocy analizy grup wyrazowych oraz charakterystycznych zasobów związku komponentów, różnych typów zdań prostych i złożonych. Pojedyncze podrozdziały zostały poświęcone badaniu tekstu i szyku wyrazów.

Niniejsza publikacja stanowi pierwszą rozprawę monograficzną na temat języka ukraińskiego i polskiego w aspekcie kontrastywnym.

Резюме (рос.)

Streszczenie (ros.)

Контрастивный анализ украинского и польского языков свидетельствует об их типологической близости, обусловленной общностью происхождения и многовековым взаимодействием. Одновременно украинский, и польский языки имеют специфические признаки, проявляющие себя на всех уровнях языковой системы. Разные историко-культурные условия развития сказались на языково-ментальных чертах украинцев и поляков.

Анализ украинского и польского фактического материала, выбранного из различных источников (художественных, фольклорных, публицистических и научных текстов, интернет-ресурсов), осуществлялся на синхронном срезе относительно всех уровней языковой организации: фонетико-фонологического, лексического, фразеологического, словообразовательного, морфологического и синтаксического.

Во вступительной части исследования рассмотрены вопросы формирования украинского и польского языков, диалектные особенности, специфика национально-языковой картины мира обоих народов. На фонетико-фонологическом ярусе определены, в частности, особенности позиционных и морфонологических чередований звуков, соотношение фонем в украинском и польском языках, системы просодических средств. В разделе, посвященном лексике украинского и польского языков, основное внимание уделено системным взаимоотношениям в семантике. Отдельному рассмотрению подвергнута исконная лексика, заимствования, в частности украинизмы и полонизмы, безэквивалентные лексемы. Изучена лексика ограниченного употребления и слова со стилистической окраской. Анализ фразеологического состава двух языков подтверждает отличия мировосприятия, воплощенные в устойчивые единицы. В сфере лексики и фразеологии осуществлен также анализ межъязыковых омонимов.

Большое внимание уделено контрастивному изучению словообразовательной и грамматической структуры двух родственных языков. Доказано, в частности, что в образовании слов и их морфемном составе имеют место особенности морфологических категорий украинского и польского языков, нашедшие реализацию в системе склонения и спряжения, образования степеней сравнения, в употреблении служебных слов. Система синтаксических конструкций в их схождениях и расхождениях прослежена через рассмотрение словосочетаний и характерных средств связи компонентов, квалификацию разных типов простых и сложных предложений. Отдельные подразделы посвящены контрастивному изучению текста и порядка слов.

Предложенное издание является первым монографическим исследованием украинского и польского языков в контрастивном аспекте.

Summary (англ.)

Streszczenie (ang.)

The contrastive analysis of Ukrainian and Polish languages proves their typological similarity due to their common origin and centuries-old interaction. At the same time both Ukrainian and Polish languages have their specific peculiarities, which express themselves at all levels of language system. Different historical-cultural development conditions have reflected on language-mental features of the Ukrainians and the Poles.

The analysis of Ukrainian and Polish factual chosen from various sources (fiction, folk publicistic and scientific texts, internet sources) was done on synchronic cut regarding all levels of language organization: phonetical-phonological, lexical, phraseological, word-building, morphological and syntactical.

In introductory part the formation of Ukrainian and Polish languages, dialect peculiarities and the specificity of language world pictures of both peoples are described. On the phonetical-phonological tier the peculiarities of positional and morphological alternation of sounds, correlations of phonemes in Ukrainian and Polish languages, the prosodic systems are determined. In the chapter devoted to lexical units of Ukrainian and Polish languages the main attention is paid to system interconnections in Semantics. Specific lexical units, loans, in particular ukrainisms and polonisms, non-equivalent lexemes became the subject of special analysis. Lexical units of limited usage and words with stylistic connotation are investigated. The analysis of phraseological units of two languages has proved the difference in world-view. In the sphere of lexical and phraseological units the analysis of interlanguage homonyms is performed.

A great attention is paid to contrastive studying of word-building and grammatical structures of two related languages. It is proved in particular that word-building and morphemic composition have a number of peculiarities provoked by the specific formation of word-building means in both languages. The differences of morphological categories in Ukrainian and Polish languages realized in the system of declension and conjugation, formation of degrees of comparison and functional parts of speech usage are consistently observed. The systems of syntactical constructions in their similarity and dissimilarity are investigated through analysis of word combinations and specific means of component connection and classification of different types of simple and complex sentences. Some chapters are devoted to analysis of text and word order.

Referred edition is the first monographic investigation of Ukrainian and Polish languages in contrastive aspect.